

Yhteenveto aamupäivän plenumista

16.3. Maria Forsman

Puheenvuorot

Seminaarin avasi **Sami Borg**. Aluksi hän esitteli lyhyesti Yhteiskuntatieteellistä tietoaarkistoa ja kertoi MOTV:sta. Lisäksi hän kertoi tämän seminaarin taustasta ja tavoitteesta (Samin jaottelu tavoitteista PowerPoint-kalvoissa).

Seppo Pöntisen (Turun yliopisto) otsikkona oli ”*Tutkimusmenetelmien opetuksen tavoitteet ja uudet haasteet*”. Aluksi hän tarkasteli yliopistojen tutkintojärjestelmän muutosta ja sitä, miten se vaikuttaa menetelmäopetukseen. Pöntisen mukaan maisteriopetukseen tulee tilaa myös menetelmäopetukselle, ehkä myös kandidaatintutkintoon. Tärkeää on ymmärtää, että tutkimusmenetelmien osaaminen on tietotaitoa työmarkkinoilla. Muutkin kuin tutkijat tarvitsevat työssään numeerista tietoa.

Ongelmana kuitenkin on se, että keskeinen pyrkimys tutkintojärjestelmän uudistamisessa on lyhentää opiskeluajoja. Se merkitsee sitä, että vähennetään tutkintojen sisältöjä, ja näin se koskettaa myös menetelmäopetusta. Pöntinen totesi, että verkko-opetus on hyödyllistä, mutta menetelmien opiskelussa tärkeää on tekeminen, oppiminen yrityksen ja erehdyksenkin kautta.

Pöntinen tarkasteli kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien opetuksen kannalta kahta keskeistä asiaa, aineistoja ja tilastollisiin menetelmiin liittyviä kysymyksiä.

Aineiston kohdalla Pöntinen nosti esiin kolme seikkaa:

1. Olemassa olevien survey -aineistojen käyttö.
Hän totesi, että aineistoja voi olla FSD:ssä tai laitoksilla, ja usein laitoksilla mielellään käytetään opetuksessa näitä ”lähiaineistoja”, joiden keräämiseen on osallistuttu ja jotka tunnetaan. Aineistoja olisi saatava perustutkintojen menetelmäopetukseen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa; näin voidaan luoda rutiineja aineistojen käyttöön. MOTV:n käyttö olisi tärkeää, samoin vuorovaikutus MOTV:n kanssa niin, että opettajat olisivat aktiivisia ja kertoisivat tietovarannon aukoista tai välittäisivät tietoa hyödyllisistä sivuista.
2. Rekisteriaineistojen käyttö ja niiden yhdistäminen survey –aineistoihin
Tätä on vaikea integroida opetukseen, mutta perusymmärrys asiasta tulisi saada. Ongelmana on, miten opettaa, sillä laitoksilla ei usein ole niihin varaa. Pöntinen mainitsi Stakesissa toimivan RETKIn, joka järjestää seminaarin Tampereella 22.4.04. RETKI on nyt painottunut terveystutkimukseen, mutta toivoo yhteistyötä yhteiskuntatieteilijöiden kanssa. Tärkeää olisi saada opiskelijoille mahdollisuus päästä ns. ”vaarattomaan rekisteriin”, joka voisi olla harjoitusaineistona yliopistoissa. Tai sitten RETKI voisi rakentaa sivuilleen kuvailun siitä, miten rekisteriaineistoja käytetään.
3. Kansainväliset vertailuaineistot ja niiden käyttö.
Näitä on mm. Tilastokeskuksessa ja FSD:ssä. Vertailevan tutkimuksen metodologiaa pitäisi opettaa ainakin jatko-opiskelijoille. Kansainvälisten vertailuaineistojen

tietorakenteet ovat monimutkaisia. Jonkin aineiston ympärillä voisi olla kursseja tai seminaareja ja keskustelupalstoja. Mutta kuka organisoisi, FSD, Sovako vai mikä?

Tilastollisiin menetelmiin liittyviä kysymyksiä oli

1. Monitasomallit
Näiden opettaminen voisi liittyä jatkokoulutukseen.
2. Monimuuttujamenetelmien käyttöön tai käytön osaamattomuuteen liittyvät ongelmat
Ei yleensä ehditä käsitellä menetelmäkursseilla. MOTV voisi tarjota kurssille ”jatkeen”, johon menetelmäopettaja voisi viitata.

Lopuksi Pöntinen totesi, että materiaalien ja esimerkkien työstäminen voisi olla sellaista, jossa verkko-opetus voisi toimia.

Jari Eskola (Kuopion yliopisto) esitti ”*Näkökulmia kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien opetukseen ja verkkomateriaaleihin*”. Alkuun hän esitti kaksi kysymystä: ”Miksi kvalitatiivisia menetelmiä on vaikea opettaa” ja ”Miksi niitä on erityisen vaikea opettaa verkossa?” Eskola puhui Pöntisen tavoin tutkimuksen tekemisestä, ja korosti, että se on käsityötaitoa ja päätöksentekoa. Hän myös totesi, että jyrkkä jako kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen tutkimukseen ei toimi, vaan kummassakin on vaikutteita toisesta. Hän tarkasteli tutkimusta 1) perinteisenä raportointina, jolloin tutkimustuloksia esitetään passiivissa, ja 2) ”luomiskertomuksena”, jolloin tutkijan subjektiivisuus tulee enemmän esiin. Kaiken kaikkiaan Eskola korosti sitä, että tutkimuksen tekeminen on valintojen tekemistä. Kvalitatiivinen tutkimus asettaa kirjoittamiselle vaatimuksia; tärkeää on saada tutkimuksen eri osat keskustelemaan keskenään.

Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien opettamisessa Eskola näki hankalana seuraavat seikat:

1. pitää tietää kaikesta kaikkea
2. pitää tehdä kaikkea
3. pitäisi opettaa ihmiset ajattelemaan, tekemään valintoja, kirjoittamaan...

Siitä huolimatta Eskola päätyi lopuksi kertomaan, että ”Kvalitatiivinen MOTV” on rakenteilla FSD:ssä, ja hän on siinä mukana. Verkkosivujen pitäisi valmistua keväällä 2005. Hän esitti seuraavan mallin:

1. polut tai kulkukaaviot
2. havainnollistavat esimerkit
3. ns. tietoiskut
4. harjoitustehtävät
5. harjoitusaineistot
6. lisätietoa tarjoavat linkit.